

Täysistunto

Keskiviikko 6.5.2020 klo 14.03—20.24

2. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Alankomaiden, Irlannin, Itävallan, Kroatian, Latvian, Ruotsin, Saksan, Suomen ja Tšekin muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.-31.12.2020

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron, joka kestää 10 minuuttia, jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta siten, että ryhmäpuheenvuorokierroksen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Myös muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään samat 5 minuuttia. Täysistuntokäsittelyn kulessa varatut puheenvuorot ovat normaalin eli enintään 3 minuutin mittaisia. Lähetekeskusteluun varataan enintään 1,5 tuntia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.05 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän rauhanomaisempia aiheita välillä. Suomi todellakin valmistautuu osallistumaan Saksan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon heinäkuun alusta tämän vuoden loppuun. Tähän taisteluosastoon Saksan ja Suomen lisäksi osallistuvat Alankomaat, Irlanti, Itävalta, Kroatia, Latvia, Ruotsi ja Tšekki. Ennen osaston valmiuteen asettamista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvosto kuulee eduskuntaa antamalla sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisen selonteon. Eduskunnan kuulemisen jälkeen tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen. Suomen osallistumisesta taisteluosastoon on linjattu tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisessä kokouksessa. Tästä linjauksesta on myös eduskuntaa informoitu. Linjauksen mukaisesti Suomi asettaa valmiuteen panssaritiedustelujoukkueen, jonka osana minilennokkiryhmän esikuntaupseereita ja kansallisen tukielementin. Yhteensä suomalaisjoukon kokonaisvahvuus on noin 80 sotilasta.

Arvoisa puhemies! Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisinhallinnassa. Lisäksi taisteluosastot edesauttavat jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä. Yleisesti sotilasterminä taisteluosasto viittaa joukkoon, joka pystyy itsenäiseen toimintaan ilman ulkopuolisia lisä- tai tukielementtejä. Yleisen kehyksen EU:n taisteluosastojen toiminnal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

le muodostaa vuonna 2004 hyväksytty EU:n taisteluosastokonsepti. Valmiudessa olevan taisteluosaston tulee pystyä aloittamaan kriisinhallintatehtävät kriisialueilla kymmenen päivän kuluessa siitä, kun EU-neuvostossa tehdään päätös kriisinhallintaoperaation perustamisesta. Operaation käynnistämistä koskeva poliittinen päätös voidaan siten tarvittaessa toimeenpanna hyvin nopeasti.

Taisteluosastokonseptin mukaan taisteluosastoa voitaisiin käyttää suhteellisen rajoitettuun ja taisteluosaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään, jonka kesto on rajattu. YK:n tukeminen on keskeinen mahdollinen tehtävä. EU:n taisteluosastoa voidaan käyttää joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Konseptin mukainen taisteluosaston operaation enimmäiskesto on neljä kuukautta. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää puoli vuotta, ja kerrallaan EU:lla on valmiudessa lähtökohtaisesti kaksi taisteluosastoa. Eri maaryhmistä koostuvat EU:n taisteluosastot ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodesta 2007 eli 13 vuoden ajan, jos oikein lasken. Kuluvan vuoden toisella vuosipuoliskolla Saksan johtaman taisteluosaston lisäksi valmiusvuorossa on Italian johtama valmiusosasto.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän realiteettiin, että EU:n taisteluosastoja ei ole toistaiseksi koskaan käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Miksi? Keskeisimmät syyt tälle ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute EU:ssa, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen. Myöskään Saksan johtaman taisteluosaston osalta ei ole käynnissä aktiivista keskustelua tai valmistelua taisteluosaston käyttämisestä sen valmiusvuoron aikana. Taisteluosaston lähettämisestä operaatioon päätetään erikseen, ja tämä edellyttää muiden EU:n yhteisten turvallisuus- ja puolustuspoliittisten päätösten tapaan EU:n jäsenmaiden yksimielisyyttä. Valmiudessa olevan osaston johtovaltiolla on tärkeä rooli päätöksen valmistelussa. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, olisiko EU:ssa tämän vuoden toisella puoliskolla edellytyksiä tehdä päätös käyttöönotosta ajankohtaisessa kriisissä. Kynnys tähän on tähän asti ollut hyvin korkea.

EU:ssa on keskusteltu toimenpiteistä, joilla taisteluosastojen käytettävyyttä voitaisiin parantaa. Näitä ovat esimerkiksi rahoituksen uudistaminen niin, että taisteluosastojen käytön kustannuksista pienempi osa koituisi valmiusvuorossa olevien maiden vastuulle, joustavuuden lisääminen, etukäteissuunnittelun ja yhteydenpidon kehittäminen. Suomen näemyksen mukaan EU:n toimintakyvyn kannalta on oleellista, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Suomi on johdonmukaisesti puoltanut taisteluosaston käyttöä ja osallistunut valmiusvuoroihin. Kyse on myös EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisestä ja olemassa olevien instrumenttien hyödyntämisestä tähän tarkoitukseen. Suomi on tukenut taisteluosastojen käytettävyyden lisäämiseen tähtääviä uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Saksan johtama taisteluosasto täyttää EU:n taisteluosastokonseptin mukaiset vaatimukset ja on valmiusvuoron alkaessa kykenevä toteuttamaan mahdolliset kriisinhallintatehtävät. Taisteluosasto muodostuu esikuntaosista, maahanlaskupataljoonasta, lääkintäpataljoonasta sekä huoltopataljoonasta. Taisteluosaston kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa eli 2 500 on Saksasta.

Suomen osallistumisen koulutus- ja perustamisvaiheen sekä valmiusajan kustannukset on huomioitu sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoissa vuosien 2019 ja 2020 talousarvioissa ja vuoden 2021 osalta valtioneuvoston määrärahaehyöksissä. Nämä perustamisesta, koulutuksesta ja valmiudesta koituvat kulut ovat yhteensä 5,7 miljoonaa euroa sisältäen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

sekä ulko- että puolustusministeriön pääluokista katettavat menot. Sen sijaan taisteluosaston mahdolliseen käyttöön operaatioissa liittyviin kustannuksiin ei ole varauduttu tämän vuoden talousarvioesityksessä. Valmisteltaessa kansallista päätöstä taisteluosaston lähettämistä operaatioon tarvittava rahoitus haettaisiin lisätalousarvioteitse, tai mikäli määrärahaa olisi, niin operaatio esitettäisiin katettavaksi momenttien varallaolokohdista.

Arvoisa puhemies! Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU:n operaatioissa on aina kansallinen. Suomessa päätös suomalaissotilaiden lähettämisestä operaatioon osana valmiudessa olevaa EU:n taisteluosastoa tehdään sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. EU:n taisteluosastojen mahdollista käyttöä koskevat kansalliset päätökset olisi tarpeen tehdä, ja ne valmistaudutaan tekemään nopeammin kuin päätökset osallistumisesta muihin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tähän liittyvät myös ennakkoon toteutettava selontekomenettely sekä niin sanottu korkeaan valmiuteen asettaminen ennen valmiusvuoron alkamista.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastoihin aiemmin yhteensä kuusi kertaa. Suomi osallistui 2007 ja 2011 Saksan ja Alankomaiden johdolla muodostettuihin taisteluosastoihin, vuosina 2008, 2011 ja 2015 Ruotsin johtamiin pohjoismaisiin taisteluosastoihin sekä vuonna 2016 Yhdistyneen kuningaskunnan johtamaan taisteluosastoon. Suomen kokemukset aiemmasta EU:n taisteluosastoon osallistumisesta ovat myönteisiä. Taisteluosastotoimintaan osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustusolottuvuuden vahvistamiseen. Osallistumista puoltaa myös se, että Suomi tavoittelee EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoista toimeenpanoa ja tähän yhteistyöhön sisältyy taisteluosastojen käyttöä koskeva sitoumus. Kansallisen puolustuksen näkökulmasta EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Osallistuminen edesauttaa kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Suomen osallistumisesta arvioidaan olevan hyötyä siis sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta että Suomen kansallisen puolustuskyvyn kannalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen, 4 minuuttia.

16.14 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Suomen osallistumisesta Saksan johtamaan taisteluosastoon on linjattu TP-UTVAssa 19.6.2019. TP-UTVA linjasi 9.4.20 sotilasosaston asettamisen korkeaan valmiuteen sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. Taisteluosastoon osallistuvat Saksan ja Suomen lisäksi Alankomaat, Irlanti, Itävalta, Kroatia, Latvia, Ruotsi ja Tšekki.

Aiemmat kokemuksemme EU:n taisteluosastoon osallistumisesta ovat myönteisiä. Osallistumisen merkitys kriisinhallintavalmiuksiemme ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisessä ja ylläpitämisessä on tärkeä. Nopean toiminnan joukkojen merkitys on viime vuosina korostunut asevoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Tämä kehitys vahvistuu edelleen tulevaisuudessa.

Viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että Puolustusvoimien kyky ja valmius reagoida nopeasti kehittyviin ja vaikeasti ennustettaviin turvallisuusuhkiin on keskeistä. Osallistuminen taisteluosastojen toimintaan tukee myös tätä tavoitetta. Vaikka taisteluosastoja ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

ole käytetty, valmiusvuoroissa ollutta koulutettua henkilöstöä on käytetty kriisinhallintaoperaatioissa valmiusvuoron jälkeen.

Saksan johtama taisteluosasto muodostuu esikuntaosista, maahanlaskupataljoonasta, lääkintäpataljoonasta sekä huoltopataljoonasta. Kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa, noin 2 500, on Saksasta. Taisteluosaston ytimen muodostaa ilmakuljetteen mekanisoitu pataljoona, jonka vahvuus on noin 2 000 sotilasta. Saksan jälkeen suurin osallistuja on Itävalta noin 550 sotilalla. Muiden osallistujamaiden asettamat joukot ovat vahvuudeltaan noin 15—300 sotilasta.

Suomen osasto muodostuu panssaritiedustelujoukkueesta, jonka vahvuus on noin 60, minilennokkiryhmästä, 9, huolto-osasta, 10, sekä esikuntaupseereista, ja kokonaisvahvuus on tarkalleen 82 sotilasta. Pääosa henkilöstöstä on reserviläisiä. Esikuntaupseerit sekä eri osastojen johtajat ja/tai varajohtajat ovat Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä. Suomalainen panssaritiedustelujoukkue on ainoa taisteluosaston esikunnan alainen tiedusteluosa.

Hyvät kansanedustajat! Saksan johtaman taisteluosaston koulutus sujui suunnitelman mukaan COVID-19-epidemian puhkeamiseen asti. Suomalaisen pääjoukon koulutus aloitettiin 2. tammikuuta 20 Porin prikaatissa Säkylässä. Koulutusvaihe päättyi huhtikuun lopussa. Suomen osaston oli määrä osallistua maaliskuussa European Challenge 2020 -harjoitukseen Saksassa, mutta osallistuminen peruttiin 11.3. juuri ennen harjoitukseen siirtymistä epidemia-alueen läheisyydestä johtuen. Saksan harjoituksen peruuntuminen ei vaikuta joukon asettamiseen korkeaan valmiuteen 1.7. alkaen. Perutun harjoituksen korvaava kansallinen harjoitus järjestettiin 13.3.—1.4.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Vuoden 20 EUBG-valmiusvuoron jälkeen ei toistaiseksi ole tehty linjauksia Suomen mahdollisesta tulevasta osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin. Puolustusvoimille on annettu tehtäväksi selvittää alustavasti, millä suorituskyvyllä Puolustusvoimat voisi osallistua valmiuteen vuoden 24 tai 25 aikana, mutta siitä sitten mahdolliset päätökset aikanaan. Se asia ei ole nyt ajankohtainen. Herra puhemies, asia kerrallaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset ministereille. Sitten ryhmäpuheenvuorokierrokseen. — 5 minuuttia, edustaja Tuomioja.

16.18 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Taisteluosastokonsepti otettiin 2007 käyttöön, ja osastot ovat olleet kuusi kuukautta kerrallaan valmiudessa siitä alkaen. Nyt on seitsemäs kerta, kun teemme päätöksen Suomen osallistumisesta tähän valmiuteen.

EU:n taisteluosastoja ei ole kertaakaan käytetty. Tähän voi olla sekä hyviä että vähemmän hyviä syitä. Hyvä syy olisi, jos tätä palokuntaa ei missään olisi tarvittu yhdenkään palon taltuttamiseen. Valitettavasti näin ei näinä vuosina ole ollut, vaan kriisinhallintaan olisi eri puolilla maailmaa ja Euroopan naapurustossakin tarvittu resursseja. Selonteossa todetaan realistisesti: ”Keskeisimmät syyt tälle ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen.” Tällä viitataan siihen, että miniminään 1 000 sotilaan ja enimmillään yli 4 000 sotilaan yksikkö, mistä nyt tässä Saksan johtamassa yhdeksän maan osastossa on kyse, on suuri ja joustamaton möhkäle. Tähän ongelmaan EU:ssa haetaan ratkaisua niin sanotun modulaarisuuden avulla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Selonteossa kerrotaan, että Suomi on johdonmukaisesti puoltanut taisteluosaston käyttöä ja osallistunut valmiusvuoroihin kuusi kertaa. Kukaan ei tietenkään toivo tilanteita, joissa tätä tarvittaisiin, mutta siihen on syytä varautua, eikä osallistuminen tähän ole suinkaan pois kansallisista tarpeistamme vaan tukee myös oman osaamisemme kehittämistä. Tällä Suomen linjalla ja selonteossa ilmaistulla valmiudella tukea osastojen käytettävyyden lisäämistä sekä myönteisellä suhtautumisella yhteisrahoituksen lisäämiseen sotilaallisessa kriisinhallinnassa on sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän täysi tuki.

Taisteluosastojen nimitys viittaa ensi sijassa yksikön kokoon ja itsenäiseen toimintakykyyn eikä suinkaan sotimishalukkuuteen, mikä ei EU:n kriisinhallinnan tehtäviin kuulu. Osallistuminen osastoihin ja tuki niiden kehittämiseksi on Suomen kannattamaa työtä unionin monipuolisten kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseksi. Siksi olemme mukana yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toteuttamisessa ja siihen luodussa pysyvässä rakenteellisessa yhteistyössä. Kyse on unionin yhteisestä politiikasta ja toimintakyvyn vahvistamisesta. Osallistuminen myös unionirakenteiden ulkopuolella tapahtuvaan maaryhmittäiseen yhteistyöhön palvelee sekin meidän kansallisen puolustuksemme kehittämistä, mutta lähtökohtamme täytyy olla, että tämäkin yhteistyö on tarkoitettu koko unionin vahvistamiseen, ja on varottava, ettei se tuo uusia jakolinjoja unionin sisälle.

Niin tärkeätä kuin näiden sotilaallisten valmiuksien ylläpitäminen ja kehittäminen onkin, olemme nyt nähneet myös, miten niistä ei ole mitään apua COVID-pandemian kaltaisissa tilanteissa. Siksi tärkeä opetus on, että EU:n yhteistyötä ja yhteisiä valmiuksia kohdata ja toimia tällaisissa tilanteissa on vahvistettava, ja on tarpeen, että Suomi on aloitteellinen eurooppalaisten siviilikriisinhallintavalmiuksien kehittämisessä.

Päätöksenteko osastojen käytöstä on aina kansallinen, ja näin täytyy jatkossakin olla, eikä yksikään maa ole valmis siirtämään päätöstä sotilaallisten voimavarojensa käytöstä muille toimijoille. Jotta osastoa käytettäisiin, on tästä ensin oltava kattava yksimielisyys EU-maiden kesken unionin päätöksenteossa, ja kun me olemme osa tätä päätöksentekoa, ei päätöstä voida tehdä ilman Suomen hyväksyntää. Silloin on myös ymmärrettävä, että jos olemme unionin päätöksenteossa — ja sekun voi tapahtua vain eduskunnan suostumuksella — nähneet perustelluksi ja tarpeelliseksi taisteluosaston käytön jossain kriisitilanteessa, emme sen jälkeen voi uskottavuuttamme ja itsekunnioitustamme menettämättä kieltäytyä valmiusvuorossa olevien suomalaisten osallistumisesta operaatioon, vaikka tämä tietysti aina erillisen päätöksen vaatiikin. — Kiitos.

16.23 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi aloittaa puoli vuotta kestävänsä valmiusvuoronsa EU:n taisteluosastossa heinäkuussa noin 80 sotilaan voimalla. Tämä EU:n taisteluosasto on ollut operatiivisessa käytössä vuodesta 2007, mutta kertaakaan sitä ei ole käytetty, ei edes esimerkiksi Euroopassa tapahtuneiden vakavien terrori-iskujen jälkeen, kun valmiutta olisi pitänyt kohottaa. Joukkoja voidaan käyttää esimerkiksi lentokentän suojaamiseen, ja sen toiminta-alueeksi on määritelty 6 000 kilometrin säde Brysselistä, mutta edes silloin, kun islamilainen itsemurhapommittaja iski Brysselin lentokentälle, ei joukkoja käytetty.

Osasto maksaa veronmaksajille, ja sen tarkoitus on torjua ja selvittää kriisejä. Koska sitä ei selvästikään haluta käyttää, vaikka raha kyllä kelpaa, voidaan taisteluosastoon osallistumisen mielekkyys ja hyöty kyseenalaistaa. Sotilaallinen koulutus tai Suomi eivät ole merkittävästi hyötyneet osastosta. Kyseessä on ollut lähinnä taloudellinen tappio, vaikka tarkoitus oli alussa paperilla hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat suomalaisten ammattisotilaiden käyttöä maailmalla tarkoituksenmukaisissa tilanteissa, siis silloin, kun se on yhteiskuntarauhan ja Suomen edun mukaista. Tällaista toimintaa on esimerkiksi suomalainen kriisinhallinta YK:n alaisuudessa. Suomalainen rauhanturvaaja on arvostettu ja ammattitaitoinen.

Kuten selonteossakin mainitaan, tätä EU:n taistelujoukkoa ei ole käytetty edes kriisinhallintatehtävissä. Käyttämättömyyttä perustellaan selonteossa muun muassa poliittisen tahdon puutteella ja taloudellisen taakanjaon kysymyksillä. Tällainen on käsittämätöntä. Toisin sanottuna valmiusvuorosta kyllä maksetaan kiltisti, mutta jos joukkoja pitäisi oikeasti käyttää, niin osallistuvissa maissa alkaa valitus käytön kuluista. Poliittiset syyt lievävät sellaisia, että osaston käyttö olisi antanut liian aggressiivisen kuvan.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että taisteluosaston käyttöä oltaisiin mahdollisesti helpottamassa kehittämällä rahoitusmallia kohti yhtä rahoituskanavaa. Lisäksi on keskusteltu siitä, että joukoista tehtäisiin joustavampia rakenteeltaan, jotta erilaisiin tehtäviin soveltuvia joukkoja voitaisiin lisätä vapaaehtoisista maista. Osastoa on väläytelty käytettäväksi myös EU:n operaatioiden reservinä nyt, kun Iso-Britannia ei ole enää brexitin myötä mukana.

Valitettavasti emme näe, että edellä mainitut kehityskohteet tekisivät taisteluosastosta merkityksellisemmän. Kokemuksista on opittava, ja jo pitkä kokemus osoittaa, ettei osastoa tulla käyttämään. Selonteossa todetaan, että EU:lla on oltava aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Sitä ei kuitenkaan ole. Todistetusti.

Taisteluosastoon osallistuminen oli kieltämättä aikanaan perusteltua. Se on varmasti täällä yhteinen näkemysemme. Tulevaisuuden ennustaminen on kuitenkin erityisen vaikeaa, ja siksi kokemuksista pitää oppia. Selonteossa todetaan edelleen, että osallistuminen on osa johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Olemme eri mieltä. Nimenomaan johdonmukainen kokemus osoittaa, ettei osastolle ole käyttöä.

Arvoisa puhemies! EU on tällä vuosituhanella osoittanut monessa kriisissä olevansa kyvytön kriisien hoitamiseen, oli sitten kyse siviilejä koskevista asioista, rahasta tai sotilaallisesta voimankäytöstä. Kriisit on hoidettu mielellään niin, että EU:n valta kasvaa, mutta itsenäisten valtioiden itsemääräämisoikeus kapenee. Samaan suuntaan halutaan viedä tätäkin joukkoa. Selonteossa mainitaan kunnianhimoisen rakenteellisen yhteistyön toimeenpano, jossa jäsenmaiden sitoutuvuutta merkittävästi lisättäisiin. Emme ole valmiita tällaiseen, emmekä kaipaa EU:sta sotilasliittoa sen enempää kuin liittovaltiotakaan. Yhteistyö jäsenvaltioiden kesken on suotavaa, mutta itsemääräämisoikeus on säilytettävä.

16.27 Jukka Kopra kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maailman metropoleista katsoen Suomi on kaukainen ja pieni kolkka Pohjolan perukoilla. Toisaalta viimeiset kuukaudet ovat osoittaneet, ettei Suomi ole suinkaan eristettynä muusta maailmasta. Päinvastoin, me olemme selkeästi osa kansainvälistä yhteisöä. Kansainvälisellä aktiivisuudellaan Suomi edistää sekä omaa turvallisuuttaan että vakautta maailmalla.

Suomi on osallistunut Euroopan unionin taisteluosaston toimintaan vuodesta 2007. Tänäkin käsittelemme siis seitsemättä osallistumiskertaa. Kokoomus on jo taisteluosaston suunnitteluvaiheessa 2000-luvun alkupuolella antanut vahvan tukensa tälle toiminnalle sekä sille, että EU:n mandaattia laajennetaan kriisinhallinta-asioissa.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta on, että Suomen tulee osallistua tähän toimintaan kuten aiemminkin. Turvallisuutemme kannalta olennaista on, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Puolustusvoimat osallistuu toimintaan, josta saamme kokemusta sotilaallisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä uutta osaamista kriisinhallinnasta. Taisteluosastojen toiminnassa noudatetaan Naton standardeja ja menettelytapoja. Naton ja Euroopan unionin kehittyvien sotilaallisten kykyjen välillä ei ole ristiriitaa — ne vahvistavat toisiaan ja ne vahvistavat Euroopan turvallisuutta.

Kuten selonteossa todetaan, Euroopan unionin taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Kokouksen eduskuntaryhmässä toivomme tähän muutosta. Harjoittelu ja valmiudessa olo vahvistaa järjestelmää sekä Euroopan unionin uskotavuutta, mikäli joukkojen käytölle tulee todellinen tarve. Maailma ei ole muuttumassa turvallisempaan suuntaan. Kriisit puhkeavat yhtäkkiä, ja ennakoimattomiin tilanteisiin on reagoitava nopeasti. Tätä varten EU:n taisteluosasto aikoinaan perustettiin. Nopea toiminta tarkoittaa, että taistelujoukkojen on oltava operaatioalueella kymmenen päivän kuluessa siitä, kun EU on tehnyt päätöksen niiden käyttämisestä.

Valmiutta ylläpidetään toimintaa varten. Kriisinhallinnan tavoitteena on sammuttaa tulipaloja ympäri maailmaa. Tulipalot eivät tule sammutetuiksi, jos palomiehet jäävät paloasemalle eivätkä saavu onnettomuuspaikalle. Vaikka toiveissamme on, ettei tulipaloja koskaan syty, ei maailmassa ole kuitenkaan puutetta näistä kriiseistä. Meidän tulee rehellisesti myöntää, että EU:n taistelujoukkojen perustavanlaatuisin tehtävä ei ole täysin toteutunut. Vastuu tästä on jäsenmailla. On meidän kaikkien intressissä, että käymme EU-tasolla syväluotaavaa keskustelua toiminnan kehittämistä. Kokouksen eduskuntaryhmä kannustaa puolustusministeri Kaikkosta ja ulkoministeri Haavistoa aktiivisuuteen — voisitteko nostaa EU:n taisteluosaston toimeentuloon esille? Tähän tarvitaan EU-tason toimia.

Arvoisa puhemies! Pieni virus voi nykyään levitä muutamassa päivässä tuhansia kilometrejä. Virukset sekä kriisit on entistä vaikeampi eristää. Niiden vaikutukset heijastuvat kaikkiin maailman kolkkiin ja poliittisiin toimiin, ja tähän meidän on totuttava. Kansainvälisiin kriiseihin on vastattava sekä kansallisin että kansainvälisin keinoin. Koronavirus vähentää asevoimien kansainvälistä harjoitustoimintaa kuluvana vuonna. Suomen osaston oli määrä maaliskuussa osallistua European Challenge 2020 -harjoitukseen Saksassa, mutta se peruttiin, koska harjoitusalue olisi ollut lähellä epidemia-aluetta. On valmistauduttava siihen, että jopa hetkellinen harjoitustoiminnan alasajo saattaa johtaa sotilaallisen valmiuden heikkenemiseen. Kokouksen eduskuntaryhmä ehdottaa, että kansainvälinen harjoitustoiminta korvataan väliaikaisesti kansallisilla harjoituksilla. On muistettava, että koronapandemia ei syrjäytä perinteisiä uhkakuvia. Meidän on pidettävä huolta puolustuskyvystämme.

Arvoisa puhemies! Kuten todettiin, Suomi on pieni maa Pohjolan perukoilla, mutta olemme myös EU-maa. Olemme mukana pöydissä, joissa teemme mantereitamme koskevia päätöksiä. Aktiivisuudella voimme vaikuttaa näihin päätöksiin. Emme saa aliarvioida myöskään omaa vaikutuskykyämme. Vahva, yhtenäinen ja toimintakykyinen Euroopan unioni on edellytys sille, että Suomikin menestyy. EU:n globaalin roolin vahvistaminen on tärkeää. Yhteinen taisteluosasto edesauttaa tämän saavuttamista.

Kokouksen eduskuntaryhmä tukee osallistumista valmiusvuoroon sekä osaston asettamista korkeaan valmiuteen.

16.32 **Juha Sipilä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen on ollut Suomen pitkäaikainen tavoite EU-politiikassa. Turvallisuus- ja puolustusyhteistyö onkin edistynyt viime vuosien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

aikana merkittävästi. Yhteistyön tiivistymisen myötä unioni pystyy paremmin suojelemaan kansalaisiaan ja sillä on entistä merkittävämpi rooli globaalin turvallisuuden tuottajana ja kansainvälisenä kumppanina muille toimijoille, kuten YK:lle.

EU:ssa käynnistyi brexit-kansanäänestyksen jälkeen tulevaisuustyö, jonka tuloksena syyskuussa 2016 pidetyssä Bratislavan huippukokouksessa päätettiin syventää edelleen Euroopan ulkoista turvallisuutta ja puolustusta. Eurooppa-neuvostossa saman vuoden joulukuussa vahvistettiin turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelma. Siihen kuuluivat konkreettisine toimina muun muassa pysyvä rakenteellinen yhteistyö ja EU:n nopean toiminnan välineiden vahvistaminen.

Kesäkuussa 2017 Eurooppa-neuvoston päätelmissä todettiin, että taisteluosastojen käyttö rahoitetaan yhteisenä kustannuksena EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä. Rahoitukseen liittyvät kysymykset ovat olleet yksi syy, miksi joukkoja ei ole vielä koskaan käytetty. Kuten selonteossa todetaan, rahoitusjärjestelmän uudistamisesta ei kuitenkaan ole päästy yhteisymmärrykseen.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että nopean toiminnan joukkojen käytettävyyttä parannetaan sopimalla rahoitusjärjestelmästä ja lisäämällä osastojen kokoamiseen joustavuutta selonteossa esitetyllä tavalla. EU:lla on oltava aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Kyse on järjestelmän uskottavuudesta.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoiseen toimeenpanoon, mihin kuuluu sitoumus osallistua taisteluosastojen valmiusvuoroihin. EU:n taisteluosaston valmiuteen osallistumisella on keskeinen merkitys Suomen puolustuksen kehittämiseksi. Osallistuminen valmiusvuoroon ja niihin kuuluvat harjoitukset vahvistavat puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä korostuu nopea reagointivalmius. Suomen osallistuminen taisteluosastojen valmiusvuoroon tukee myös nopean toiminnan valmiuksien parantamista.

Jotta kokemukset osallistumisesta ovat myös jatkossa myönteisiä, on konseptia ja kansallista toimintamallia kyettävä jatkuvasti kehittämään. Selonteon valiokuntakäsittelyssä on huolellisesti arvioitava nopean toiminnan joukkojen käytettävyyden parantaminen, niiden merkitys EU:n turvallisuuspolitiikalle ja kriisinhallinnalle sekä Suomen saamalle kansalliselle hyödyille. Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU-operaatiossa on aina kansallinen ja tapahtuisi Suomessa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Arvoisa puhemies! EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä. Vaikka päätöksenteko EU-tasolla ja kansallisesti olisi nopeaa, tapahtuisi se perustellusti ja huolellisesti harkiten eduskuntaa kuullen.

Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon ja sen asettamista korkeaan valmiuteen.

16.36 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kriisinhallintakyvyn kehittämistä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa sitoudutaan edistämään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia, jolla on kykyä ratkaista globaaleja haasteita — Euroopan unionia, joka osoittaa johtajuutta ja luo vakautta ja turvallisuutta ympäristöönsä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Euroopan unionilla on käytettävissään monipuolinen työkalupakki siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan elementtejä. Valmiudessa olevat nopeaan toimintaan kykenevät taisteluosastot ovat tärkeä täydennys tuohon työkalupakkiin. Ne on kehitetty välineeksi unionin alueen ulkopuolella tapahtuvaan kriisinhallintaan. Taisteluosastoa voitaisiin käyttää kestoltaan rajattuun ja osaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Konseptin mukaan se soveltuisi esimerkiksi etujoukoksi jonkin keskeisen kohteen turvaamiseen tai se voisi turvata humanitääristen kuljetusten perille toimittamista.

Vuodesta 2007 lähtien Euroopan unionilla on ollut valmiudessa samanaikaisesti kaksi taisteluosastoa. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää puoli vuotta, ja sitä edeltää perusteellinen koulutus- ja valmistelujakso. Valmiusvuoron aikana taisteluosasto on keskitettävissä kohdealueelle kymmenen päivän kuluessa päätöksestä.

Näitä taisteluosastoja ei ole kuitenkaan kertaakaan käytetty. Haasteena on ollut yhtenäisen poliittisen tahdon puute ja valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuus ajankohittaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen. Merkittävin syy on todennäköisesti kuitenkin konseptin taloudelliseen taakanjakoon liittyvä valuvika. Mahdollisen operaation kustannukset lankeavat pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille, mikä on todennäköisesti nostanut operaation käynnistämisen kynnyksiä. Euroopan unionin toimintakyvyn kannalta on oleellista, että on olemassa aito valmius käyttää tätä nopean toiminnan kykyä. Suomi on johdonmukaisesti pyrkinyt tukemaan taisteluosastojen käytettävyyden parantamista ja yhteisrahoitusmallin kehittämistä. Tätä vaikuttamistyötä on edelleen syytä jatkaa.

Suomi on osallistumassa valmiusosastoon nyt seitsemättä kertaa. Tällä kertaa osallistumme Saksan johtamaan taisteluosastoon. Suomi asettaa valmiuteen 82 sotilaan panssari-tiedustelujoukkueen, jonka osana on minilennokkiryhmä, esikuntaupseereita ja kansallinen huolto-osa. Osaston kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa on saksalaisia, noin 2 500.

Suomi on aiempien kokemusten perusteella kehittänyt omaa valmistautumistaan siten, että muun muassa kustannustehokkuutta on saatu parannettua. Taisteluosastoihin osallistumisella on osaltaan tärkeä merkitys Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisessä. Niihin osallistuminen kehittää Suomen kriisinhallintavalmiuksia ja syventää suomalaisjoukkojen yhteistoimintakykyä muiden unionimaiden kanssa. Tämä parantaa Suomen valmiutta sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Erityisen tärkeää on saada mahdollisuus osallistua sotilaallisesti merkittävien EU-maiden johtamiin taisteluosastoihin.

Arvoisa puhemies! Virus pandemian yllättäminä länsimaiset valtiot ja myös Euroopan unionin jäsenmaat ensireaktiona keskittyivät ratkaisemaan ongelmaa yksin kukin omalla tahollaan. On kuitenkin aivan selvää, että yhteistyö on välttämätön osa pandemiakriisistä ulospääsyä. Sisäänpäin käpertyminen ei ole pitkällä tähtäimellä kestävä tapa toimia missään globaalissa kriisitilanteessa. Suomen edun mukaista on edistää eurooppalaista yhteistyökykyä ja yhteisten ratkaisuiden syntymistä. Koronapandemian aiheuttamien poikkeusolojen myötä myös nämä muut globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja erilaiset vakautta ja turvallisuutta uhkaavat konfliktit, eivät suinkaan ole peruuntuneet. Ne ovat edelleen olemassa. Niiden ratkaisemiseksi tarvitaan johtajuutta ja yhteistä tahtotilaa. Meidän on tärkeä osaltamme sparrata Eurooppaa oikeaan suuntaan. On edelleen vahvistettava eurooppalaista solidaarisuutta ja ylläpidettävä yhteisiä rakenteita.

Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä näkee tärkeänä edistää Euroopan unionin kriisinhallintakykyä ja valmiutta ja tukee Suomen osallistumista valmiusvuoroon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

16.41 **Markus Mustajärvi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroihin jo pitkään. Keskustelua osallistumisesta ei kuitenkaan ole juuri käyty, vaikka taisteluosastojen tarpeellisuutta ja Suomen osallistumista voi aiheesta arvioida kriittisesti.

Suurin puute taisteluosaston mahdollisen operaation käynnistämisessä on se, ettei YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia edellytetä, vaikka EU on ilmoittanut sitoutuvansa ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan YK:n peruskirjan periaatteisiin. Tämä heikentää YK:n arvovaltaa ja toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa päinvastoin pitäisi pyrkiä vahvistamaan YK:n asemaa. Suomen linjan tulee olla selkeä: me emme tue osallistumista sellaisiin EU:n taisteluosaston operaatioihin, joilla ei ole YK:n mandaattia tai Etyjin tukea, olimmepa mukana taisteluosaston valmiusvuorossa tai emme.

EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä ja etenkin taisteluosastoon osallistuvien maiden yksimielisyyttä. Jos jäsenmaille ei ole yhteistä tahtoa, tilannekuvaa tai näkemystä taloudellisesta taakanjaosta, ei sotilasosastoa tulla käyttämään tulevaisuudessakaan, niin kuin ei ole käytetty kertaakaan sitten vuoden 2004. Jos taas halutaan luopua yksimielisyysvaatimuksesta, on se monelle maalle Suomi mukaan lukien mahdoton hyväksyä. Jatkossakin osallistumispäätös tulee tehdä kansallisesti.

Alun perinhän taisteluosastojen tarpeellisuutta perusteltiin kansanmurhien ehkäisyllä ja myöhemmin myös terrorisminvastaisella sodalla ja turvallisuussektorin tukemisella. Kuitenkaan taisteluosastoilla ei ole ratkaistu yhtään kriisiä, torjuttu katastrofia tai eliminoitu ainuttakaan uhkaa. Taisteluosastoissa onkin ollut kyse lähinnä laajennetusta ja pitkäkestoisemmasta kertausharjoitus- ja kansainvälisestä sotaharjoitustoiminnasta, jota Suomessa perustellaan kansallisen puolustuksen kehittämällä, niin kuin perustellaan kaikkea muutakin kansainvälistä yhteistyötä.

Arvoisa Puhemies! Suomen osallistumista taisteluosastotoimintaan pitääkin arvioida osana laajaa ja monisyistä kansainvälisen yhteistyön kehystä. Selonteon mukaan "kyse on myös EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittamisestä" ja edelleen "taisteluosastotoimintaan osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustuslottuvuuden vahvistamiseen". Ehkä huomionarvoisin kohta selonteossa liittyy mainintaan EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoisesta toimeenpanosta. Sotilaalliseen yhteistyöhön panostaminenko on se liima, jonka oletetaan pitävän kasassa yhä hauraammaksi käyneen Euroopan unionin, kun muita haasteita on riittämiin, niin kuin täällä olemme kuulleet?

Arvoisa Puhemies! Suomen osaston piti osallistua European Challenge 2020 -harjoitukseen. Se korvattiin kansallisella harjoituksella, joka arvioitiin Naton NEL1-tason kriteerein, joissa keskeisin läpäisyvaatimus on riittävän yhteensopivuuden varmistaminen Nato-maiden joukkojen kanssa. Suomi kehittää sotilaallista liikkuvuutta EU:ssa ja yhteistyössä Naton kanssa, syventää kansainvälistä sotaharjoitustoimintaa, tukee EU:n puolustusrahastoa ja rauhanrahastoa, on solminut tukun kahden- ja kolmenvälisiä aiesopimuksia, jotka liittyvät puolustuspolitiikkaan, ja allekirjoittanut Nato-isäntämaasopimuksen. Suomen osallistumista EU:n taisteluosastotoimintaan tulee arvioida erityisesti tätä taustaa vasten.

Kansallista puolustuskykyä voitaisiin kehittää taisteluosastoon osallistumisen sijaan monin muin kustannustehokkaammin tavoin. Poliittiset sitoumukset ja laajempi viiteke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

hys lienevät se syy, miksi toimintaan halutaan kuitenkin sitoutua niin vahvasti, vaikka näytöt ovat aika lailla olemattomia.

16.45 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Det ligger ingen större dramatik i att Finland åter tänker vara en del av den EU-stridsgrupp som nu ska vara i beredskap under andra halvan av år 2020. Det är Tyskland som nu leder denna europeiska snabbinsatsstyrka, och Finland har varit med sex gånger tidigare, första gången år 2007. Det här är en del av våra internationella åligganden.

Svenska riksdagsgruppen anser att Finland ska vara en aktiv, solidarisk aktör för att det internationella samfundet ska kunna reagera snabbt på eskalerande kriser eller katastrofer. Det är en viktig del av vår utrikes- och säkerhetspolitik. Här förväntas trovärdighet och ett konsekvent agerande från Finlands sida. Vårt land har starka traditioner av fredsbevararuppdrag. EU:s stridsgrupper bygger på ett annat koncept, men till EU-stridsgruppernas uppdrag hör också att vid behov kunna ställas till FN:s förfogande om FN begär det. Till exempel för att skydda humanitära operationer.

Arvoisa puhemies! Vaikka EU:n taisteluosastokonsepti hyväksyttiin jo vuonna 2004, ja se on ollut valmiudessa vuodesta 2007, ei EU:n taisteluosastoja ole vielä koskaan käytetty varsinaisissa kriisinhallintatehtävissä. Valmiusjoukon lähettämiseen vaaditaan jäsenmaiden erillinen päätös. Yksimielisen päätöksen tekeminen edellyttää myös yhteisen tilannekuvan muodostamista. Siinä ei olla vielä onnistuttu.

Toinen syy siihen, että taisteluosastoa ei ole käytetty, kuten täällä on monesti sanottu, on valitettavasti taloudellinen. Mahdollisen operaation kustannukset lankeavat pitkälti taisteluosastoon juuri silloin osallistuville, valmiudessa oleville maille. Tällaisen enemmän tai vähemmän sattumanvaraisen talousvastuun sijaan Suomi haluaisi siirtyä yhteisrahoituksen lisäämiseen, mikä on merkille pantavaa. Athena-rahoitusmekanismia olisi siis nyt pyrittävä uudistamaan siten, että EU:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta aiheutuva taloudellinen taakka jaettaisiin kaikkien jäsenvaltioiden kesken. On suorastaan noloa, jos kriisinhallintaoperaation jarruna on se, että rahoituksesta ei ole päästy yksimielisyyteen.

Tosiasia on, että nopean toiminnan joukkoja ei tarvita kovin usein. Sellaiset mahdolliset tilanteet ovat harvinaisia. Mutta silloin, kun tarvitaan, EU:n olisi kyettävä toimimaan. YK:n tukeminen on yksi keskeinen tehtävä, joka voisi olla meille mahdollinen, kuten valtioneuvoston selonteossa todetaan. EU:n taisteluosastoa tulisi voida käyttää joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota.

Jos esimerkiksi kyettäisiin päättämään YK-operaatiosta Luoteis-Syyrian pahoin kärsineessä Idlibin maakunnassa, nopean toiminnan joukot voisivat toimia esitehtävissä ja olla paikan päällä ennen suurempien kriisinhallintajoukkojen saapumista.

Ärade talman! Generellt kan sägas att vårt deltagande i EU:s stridsgrupp ger försvarspersonalens värdefulla erfarenheter, som hjälper oss att utveckla våra egna försvarssystem här hemma. Men det finns även andra fördelar. Då vi bedömer nyttan av att delta bör vi alltid ha ett tillräckligt brett perspektiv. Svenska riksdagsgruppen och SFP ser ett allmänt utrikes- och säkerhetspolitiskt intresse i att Finland är med i olika uppdrag, även med en liten insats. Vi ska vara på plats, lära oss, få bättre kännedom om läget — det ger både inflytande och trovärdighet i längden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! Haluamme vahvistaa EU:n toimintakykyä ja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Taisteluosastotoimintaan osallistuminen on yksi osa Suomen panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon. Se vahvistaa konkreettisesti EU:n puolustusulottuvuutta, mikä on meistä myös Suomen edun mukaista. Suomen linja on jatkossakin se, että kannamme kansainvälisen vastuamme. Samalla se edellyttää, että operaatioihin osallistuvien turvallisuuteen panostetaan. Heidän turvallisuutensa on meidän vastuullamme.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen tulee jatkaa EU:n taisteluosaston valmiusvuoroihin osallistumista nyt ja vastedeskin. Tarvitsemme tätä EU-yhteistyötä, ja meillä on tarjottavana osaamista, jota voimme käyttää alueellisen turvallisuuden, vakauden ja rauhan parantamiseksi eri puolilla maailmaa.

16.50 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti kriisinhallinnan yhteistyöhön Euroopan unionin puitteissa.

Värderade talman! EU:s krishantering och snabbinsatsstyrkorna är en viktig gemensam del av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Tack vare krishanteringen har EU lyckats stävja konflikter inom Europa och i Europas sydöstra närområde såväl som i Afrika. Stabiliseringsåtgärderna i konfliktområdena fungerar också som en garant för stabilitet bland EU:s medlemsländer.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut taisteluosastoihin aiemmin kuusi kertaa. Valmiusvuoroa edeltää perusteellinen koulutus- ja valmistelujakso, johon sisältyy useita kriisinhallintaharjoituksia. Vaikka joukkoa koulutetaan ensisijaisesti mahdollista kriisinhallintaoperaatiota varten, osallistuminen kehittää kansallisen puolustuksen suorituskykyä, yhteistoimintakykyä sekä osoittaa kansainvälistä vastuunkantoa. Joukolle asetetut suorituskykyvaatimukset palvelevat pääosin suoraan kansallista puolustustamme.

EU:n taisteluosastoja ei toistaiseksi ole käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Taisteluosastojen myötä EU:lla on kuitenkin mahdollisuus nopeasti reagoida puhjenneisiin, kärkeistyviin kriiseihin ja katastrofeihin. Tämä edellyttää sopivaa tehtäväkenttää ja poliittista yhteisymmärrystä EU:n jäsenmaiden kesken. Tämänkin sektorin kohdalla EU:n päätöksenteko on kuitenkin osoittautunut jäykäksi. Myös taloudelliseen taakanjakoon liittyvät kysymykset hankaloittavat päätöksentekoa. Operaatiosta koituvat kustannukset lankeavat nykyisin pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille. Onkin syytä selvittää, olisiko taisteluosastojen käyttö tarkoituksenmukaista rahoittaa EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä. Taisteluosastojen käytettävyyttä, tehokkuutta ja kykyä yhtenäiseen toimintaan on syytä koulutuksella parantaa entisestään, sillä osastot ovat suorituskyvyltään hyvin erilaisia keskenään ja niiden soveltuvuus eri tehtäviin vaihtelee suuresti.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit näkee tarpeelliseksi siirtää EU:n kriisinhallintaoperaatioiden painopistettä siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen. Tarve unionin siviilikriisinhallinnalle on kasvamassa. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisussa todetaan, että EU:n aktiivisesta siviilitoimijuudesta huolimatta siviilikriisinhallintaa tehdään niukoilla resursseilla. Kokonaisvaltaisuuden parantamiseksi kriisinhallinnassa suorituskykyä tulisi tasapainottaa Euroopan ulkosuhdehallinnon sotilas- ja siviilipuolen välillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

Tulevina vuosina on myös kiinnitettävä huomiota yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja kehitysyhteistyön rajapintaan ja niiden parempaan linkittämiseen. Konfliktien juurisyihin on puututtava tehokkaammin. Konfliktien ennaltaehkäisy on vaikuttavampaa kuin kriiseihin puuttuminen niiden jo puhjettua. EU:n tulee lisätä toimia, jotka liittyvät ennaltaehkäisyyn ja konfliktien ja kriisien taustalla oleviin syihin.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon. Samalla me kannustamme hallitusta pohtimaan, miten EU:n taisteluosastojärjestelmän käytettävyyttä kriisinhallintatehtävissä voitaisiin tulevaisuudessa parantaa, sekä tarkastelemaan, miten siviilikriisinhallinnan kasvavaan tarpeeseen vastataan unionin tasolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

16.55 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos käytetyistä puheenvuoroista. Otan aivan muutaman kommentin tässä vaiheessa:

Monet teistä, kuten edustaja Östman viimeksi, kiinnittivät huomiota siviilikriisinhallinnan kehittämiseen. Olen puhujien kanssa täysin samaa mieltä. Tämä oli myöskin edustaja Tuomiojan näkemys hyvin vahvasti. Ehkä tässä COVID-19-kriisissä nämä kysymykset heräävät entisestään. Suomihan on kuulunut siihen maaryhmään, joukkoon, joka on nostanut esiin jopa artikla 222:n, että eikö tällaisessa tilanteessa voisi sen puitteissa myöskin EU tehdä enemmän yhteistyötä maiden välillä. Se ei ole kuitenkaan saanut kannatusta.

Edustaja Kopra nosti esille sen, että Suomen pitäisi olla aktiivisempi siinä, että tätä mekanismia käytettäisiin, ja aktiivisempi ylipäätään EU:n puolustuspoliittisen yhteistyön osalta, ja tätä viestiä olemme vieneet. Se on Suomen kanta ollut, ja myöskin pysyvän rakenteellisen yhteistyön tuki on ollut vahva. Mutta on erittäin tärkeää, että se sanoma tulee myöskin tänään täältä vahvasti.

Olen täysin samaa mieltä niiden puhujien kanssa, jotka sanoivat, että tässä kuitenkin rakennetaan sellaista yhteistyötä — tämä tuli edustaja Sipilän puheenvuorossa vahvasti — jota tarvitaan Euroopassa tänä päivänä. Tämä on yksi niistä muodoista, ja vaikka taisteluosastoja ei ole käytetty, kuitenkin tämä harjoittelu ja suunnittelu ja yhdessä toimiminen luovat sellaista kapasiteettia, jota tällä hetkellä tarvitaan.

Sitten aivan viimeisenä asiana tulivat nämä kysymykset siitä, missä yhteydessä tätä voitaisiin käyttää ja voitaisiinko käyttää esimerkiksi YK-operaation tukena tai avaajana jossain tilanteessa. Olen hyvin samaa mieltä näistä asioista. Tänä päivänä — jos nyt vielä ottaa linkin COVID-19-kriisiin ja kriisinhallinnan välillä — YK:n pääsihteerin vetoamus, jossa vedottiin tulitaukoon kaikkialla maailmassa tämän COVID-19-kriisin aikana, ei kovin monessa maailmankolkassa ole saanut positiivista, myönteistä vastakaikua, mutta näyttäisi, että Jemenin kriisissä Saudi-Arabia on ryhtynyt tällaiseen tulitaukoon, eli voidaan myöskin näillä poliittisilla vetoamuksilla ja poliittisella yhteistyöllä vaikuttaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kaikkonen, myös 2 minuuttia.

16.57 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt voisi kuvitella useankinlaisia erilaisia tilanteita, missä näitä joukkoja voisi käyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

tää, esimerkiksi kriisialueella, jolla tarvitaan luonnonkatastrofin tai vastaavan jälkeen haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille suojaa tai logistista tukea, tai ehkä vahvistamaan jo käynnissä olevaa EU:n kriisinhallintaoperaatiota, jos tilanne vaatii vahvistusta — määräajaksi tosin — tai sitten johonkin itsenäiseen kriisinhallinta- tai avunantotehtävään tai evakuoitotehtävään esimerkiksi. Näitä tämäntapaisia kriisejä voi kuvitella. Eihän kriisejä sinänsä kukaan toivo, mutta niitä on ollut ja varmaan jatkossakin tulee, ja katsotaan, tuleeko sellainen tilanne, että näitä joukkoja pääsee sitten käyttämään, että niistä sitten ihan käytännönkin hyötyä on. Se on todettava kuitenkin, että niitä ei ole tarkoitettu siis EU:n sisäiseen käyttöön vaan EU:n ulkopuolella tapahtuvaan kriisiin.

Sitten näistä harjoituksista: Kansainvälisiä harjoituksiahan suunnitelmassa tälle vuodelle oli tuommoinen 70 osallistumista, mutta käytännössä se määrä pienenee nyt aika oleellisesti tämän koronaviruksen takia. Niitä on jo peruttu useita ja perutaan lisääkin. Samoin Suomessa pidettäviä harjoituksia on jouduttu sekä perumaan että sitten modifioimaan sillä tavalla, että niitä voidaan näissä koronaolosuhteissa toteuttaa. Kesän osalta päätökset on tehty jo, ja syksyä arvioidaan tässä suhteessa. Harjoitellaan se, mikä näissä olosuhteissa on mahdollista, ja todennäköistä on, että koronavirus vaikuttaa kyllä myös ensi vuoden harjoitteluun.

16.59 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston eduskunnalle antamasta selonteosta ilmenee, että Suomi valmistautuu osallistumaan Saksan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon kuuden kuukauden ajaksi heinäkuun 1. päivästä alkaen. Valtioneuvoston selonteko osoittaa myös sen, että Saksan johtaman taisteluosaston koko on yhteensä 4 100 sotilasta, joista suomalaisjoukon kokonaisvalmius on noin 80 sotilasta. Suomi osallistuu siis Euroopan unionin taisteluosaston valmiusvuoroon nyt seitsemättä kertaa. EU:n taisteluosastot ovat olleet toimintavalmiudessa vuodesta 2007 lähtien. Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuutta ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisien hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteosta käy ilmi, on COVID-19-epidemian puhkeaminen supistanut kansainvälisen kriisinhallinnan toimintaedellytyksiä. Samalla se on vaikuttanut Saksan johtaman taisteluosaston koulutukseen ja valmistautumiseen. Ulkoasiainvaliokunta odottaa asiantuntijakuulemisessaan saavansa arvion siitä, millä tavoin COVID-19-kriisi vaikuttaa Saksan johtaman taisteluosaston valmistautumiseen sekä itse valmiusvuoron toteuttamiseen. Oma tavoitteeni on, että suomalaisia sotilaita ei aseteta tarpeettomasti alttiiksi koronavirustartunnoille ja että taisteluosaston kaikessa toiminnassa noudatettaisiin hygieniä-, karanteeni- ja varovaisuusperiaatteita asianmukaiset suojavarusteet huomioiden.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteosta ilmenee, ei EU:n taisteluosastoja ole kertaakaan käytetty kriisinhallintaoperaatioissa, eli unionin taisteluosastokonsepti ei ole toteuttanut keskeisintä tarkoitustaan nopeasta reagoinnista kriisinhallintatilanteessa. Käytännössä osallistuminen on siis merkinnyt Suomelle ainoastaan kouluttautumista ja verkottautumista. Osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Lisäksi osallistuminen on edistänyt kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön kehittämistä kumppanimaiden kesken.

Euroopassa on viime vuosina ilmennyt enenevässä määrin turvallisuusuhkia, kuten terrori-iskut ja pakolaiskriisi. Siirtolaistilanne uhkasi eskaloitua Kreikan rajalla alkuvuodesta. Olisiko tässä yhteydessä ollut tällä taisteluosastolla käyttöä? Nimittäin kuten ministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

mainitsi, näitä taisteluosastojoukkoja voitaisiin käyttää vain EU:n ulkopuolella olevissa kriiseissä. Olisiko tämä sopinut tähän Kreikan eskaloituneen kriisin ehkäisemiseen?

Hallituksen tavoitteena on, että kumppanuus edesauttaisi Suomea, mikäli joskus itse olisimme avun tarpeessa. Keskeisiin kynnyskysymyksiin ovat jo pitkään kuuluneet operaatioihin liittyvät kustannukset ja kysymys taloudellista taakanjaosta. Kysymys taisteluosaston valmiusvuoron aikana mahdollisesti käynnistettävän operaation kustannusten jaosta tulee varmasti olemaan yksi keskeinen kysymys, johon ulkoasiainvaliokunta perehtyy asiaa koskevilla asiantuntijakuulemisissaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Tähän mennessä taisteluosastojen merkitys on jäänyt pieneksi. Reilussa kymmenessä vuodessa ei ole päästy yksimielisyyteen siitä, mihin taisteluosastoja käytännössä hyödynnettäisiin ja miten kustannukset jakautuisivat. Käytännössä niiden vaikutusmahdollisuudet jäävät hyvin laihoiksi. Tulevaisuudessa on pohdittava, kuinka paljon Suomi on muuttuneessa maailmantilanteessa valmis maksamaan osallistumisestaan sellaiseen Euroopan unionin toimintaan, jonka hyöty niin Suomelle kuin kriisin ratkaisemiseksi on ollut kyseenalaista. — Kiitos.

17.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit ja edustajakollegat! Tässä on siis kyse EU:n taisteluosaston valmiusvuorosta, 80 sotilaasta, heinäkuusta vuoden loppuun asti. Kokoomus ryhmäpuheenvuorossaan, jonka edustaja Kopra hetki siten piti, totesi, että me olemme antaneet vahvan tuen näille tämän järjestelmän alusta asti ja tuoneet esille myös matkan varrella, että näitä taisteluosastoja pitäisi myös pystyä käyttämään sujuvammin erilaisissa tilanteissa. Tässä keskustelussa on myös joitain esimerkkejä nousseet. Nämä vahvistavat meidän kansainvälistä osaamistamme, yhteistyötä mutta myös kansallista puolustuskykyä, mikä on yksi keskeinen tehtävä, kun näissä operaatioissa ja tehtävissä mukana ollaan. Järjestelmää siis voisi ehdottomasti käyttää paremmin.

Me olemme paljon tehneet työtä myös vakuutuspuolustuksen ja -turvan vahvistamiseksi erilaisissa kansainvälisissä tehtävissä toimivien osalta, ja itse uskon, että tässä valmiusvuorotoiminnassa siitä on erityisen hyvin huolehdittu ja tänä päivänä myös näissä muissa kriisinhallintaoperaatioissa paremmin kuin aiempina vuosina.

Haluan myös kiitoksen antaa siitä, kun puolustusministeri Kaikkonen totesi, että kun kansainvälinen harjoitustoiminta nyt merkittävästi vähenee, niin myös kansallisesti tätä harjoitustoimintaa ja kouluttautumista voidaan ylläpitää, niin kuin kokoomuskin ryhmäpuheenvuorossaan toi esiin.

Mutta ministeri Kaikkoselta olisin halunnut kysyä näistä eri kansainvälisissä tehtävissä olevista suomalaisista. Jos oikein muistan, niin Irakista aika iso osa kotiutettiin, mutta meillä on esimerkiksi Italiassa Merivoimien sotilaita operaatioissa, ja maaliskuussa on tehty päätös henkilökohtaisten palvelusvapaiden pitämisen keskeyttämisestä siellä. Jos oikein olen ymmärtänyt, niin nämä naiset ja miehet ovat nyt sitten niin sanotusti lähes vuorotta näissä tehtävissä. Maahantuloa osaan maista on rajoitettu, ja toisaalta ei voida matkustaa sieltä tänne ja täältä takaisin. Olisi ehkä mielenkiintoista tässä keskustelussa, kun se kuitenkin tätä niin läheisesti sivuaa, kuulla puolustusministeri Kaikkoselta lyhyesti, miten tämä COVID-19, korona, on näkynyt näissä kansainvälisissä harjoituksissa. Onko meillä esimerkiksi ollut tartuntoja näiden tehtävissä olevien suomalaissotilaiden osalta, ja millä tavalla heidän palvelusvapaansa voitaisiin saada pyörimään? Se on tietysti kohtuuton tilanne, jos tämä sulku näiden osalta on venymässä kovinkin pitkäksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

17.07 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kannatan Suomen aktiivisuutta ja osallistumista EU-tasoiseen yhteistyöhön ja tässä tapauksessa sotilaalliseen kriisinhallintaan. Näin ollen valmiusvuoroon osallistuminen on suotavaa ja kannatettavaa.

Valmiusjakso on kuusi kuukautta, ja todelliseen toimintaan ei ole vielä päästy erinäisistä syistä. Sinänsä voi olla tietysti hyvä asia, mutta onhan tässä kritiikkiäkin tullut siitä, mistä se voi johtua. Täytyy todeta myös se, että operaatioon osallistuminen edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä, mutta sitten toisaalta kansallisella tasolla jokainen jäsenmaa voi itse tehdä päätöksen siitä, lähteekö mukaan vai eikö lähde, eli kansallinen päätöksenteko pysyy meillä omilla käsillä emmekä joudu lähtemään missään tilanteessa sellaiseen operaatioon, joka on kannaltamme arveluttava.

Tällaisissa nopean toiminnan joukoissa tässäkin laajuudessa — mikä nyt ei ole kauhean iso kuitenkaan, vaikka prikaatin koosta osapuilleen puhutaan — tarvitaan nopeaa reagointia, se on välttämätöntä joissakin tilanteissa. Sen tässä viime vuosina kokemus osoittanut. Muutamassa päivässä joukot saadaan liikkeelle, mikäli poliittista tahtoa riittävästi löytyy. Etuna Suomen kannalta on tietysti tämä EU-tasoinen yhteistyö, puolustuskykymme kannalta kansallinen harjoittelu ja upseereiden ja reserviläisten aktiivinen toiminta ja osamisen lisääntyminen.

Ongelmana on koettu — ja aiheellisesti onkin koettu — se, että tämä valmiudessa olo on meillä talousarviossa kustannuksena huomioitu, mutta sitten jos todellista toimintaa tulee, niin ne tulevat tähän päälle ja sitä ei ole mitenkään etukäteen korvamerkattu. Itse ajattelen, voiko tässä olla myös poliittiselle päätöksenteolle pieni kynnyks, kun taisteluosastoon kuuluva maa päättää siitä, lähteekö johonkin operaatioon mukaan vai eikö lähde, jolloin päätöksensä lähteä tulee samalla päättäneeksi siitä, että hyväksyy melkoiset lisäkulut. — Kiitos.

17.09 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä EU:n taisteluosastoihin osallistuminen tai tähän valmiusvuoroon osallistuminen tuntuu järkevältä ja tarkoituksenmukaiselta, ja siinä suhteessa toistetaan sitä tarinaa, mitä Suomi on jo pidempäänkin tässä tehnyt ollessaan mukana näissä valmiusjoukoissa.

Kuunneltuani näitä puheenvuoroja täällä tänään eräissä puheenvuoroissa tuotiin esille se — lähinnä taisi olla perussuomalaisten puolelta — että näistä taisteluosastoihin osallistumisista ei ole ollut Suomelle hyötyä, ja muissakin puheenvuoroissa kaivattiin vahvemmin ikään kuin tätä taisteluihin mukaanpääsyä. Itse olisin muotoilemassa asian toisesta kulmasta. Tässä taisteluosastoihin osallistumisessa se perussisältö ei kuitenkaan ole siinä, että Suomi pääsee taistelukentille. Perussisältö on siinä, että me luomme yhteistä turvallisuus- ja puolustusulottuvuutta Euroopan unionille, yhteistä järjestelmää, jossa meillä on olemassa näitä erilaisia siivekkeitä, toimintamuotoja. Tämä on tässä tämä perussisältö.

On totta myöskin se, että on ollut kriisejä, joissa olisi saattanut olla paikallaan käyttää näitä EU:n valmiusyksiköitä. Puolustusministerikin toi täällä esille muun muassa sen, että niin saattaisi olla joissakin evakuointitehtävissä tai luonnonkatastrofitilanteissa, ja taisi olla edustaja Holopainen, joka täällä toi esille myöskin humanitaarisen avun perilletoimitamistilanteet, ja niin edelleen. Kyllä, näitä esimerkkejä täällä on, ilman että tämä nyt olisi sotaintoilua sen enempää kuin se, että me haluamme vakavasti avittaa kriisinhallintapuolella konfliktien ratkaisua. Se täytyy muistaa, että nämä sotilasyksiköt ovat lähtökohtaisesti nimenomaan kriisinhallintatehtävissä [Mika Niikko: Siitä perussuomalaiset puhuivat!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

eikä niinkään tämä sotiminen ole tässä se tarkoitusperä vaan kriisitilanteiden hallinta. [Puhemies koputtaa]

Kannattaa ehkä muistaa tässä keskustelussa myöskin se, että kun me puhumme tästä unionin turvallisuus- ja puolustusolottuvuudesta eli siitä sotilaallisesta puolesta, jota unionissa on kehitetty, niin se saattaa johtaa sellaiseen harhakuvitelmaan, että unioni olisi rakentumassa jonkinlaiseksi sotilasliitoksi, joka täällä sotilaallisella puolella lisää olennaisesti Suomen omaa turvallisuutta. Kyllä, aivan varmasti lisääkin, ei siitä ole kysymys, mutta kyllä kai meidän täytyy tunnustaa, että se unionin antama turvallisuuslisä Suomelle ei niinkään ole sotilaallista. Se turvallisuuslisä, jonka Suomi saa unionin jäsenenä, ehkä kytkeytyy, kätkeytyy sanaan ”koheesioturvallisuus”. Me olemme osa laajempaa eurooppalaista yhteistyöjärjestelmää, yhtenäistä lainsäädäntöprosessia, yhtenäisiä yhteismarkkinoita, vapaan liikkuvuuden aluetta. Me olemme osa isompaa yhteisöllisyyttä, ja sehän tässä on se olennaisin tekijä, joka lisää ja vahvistaa Suomen turvallisuutta mitä monipuolisimmin, mukaan lukien tietysti myöskin tämä puolustusolottuvuus, sotilaallinen olottuvuus. Tämäkin on siinä yhtenä elementtinä, mutta se ei ole se varsinainen turvallisuuslisä, minkä Suomi Euroopan unionista saa, vaan osallistuminen tähän yhteistyöjärjestelmään.

Eräissä puheenvuoroissa on täällä tuotu vahvasti esille myöskin se seikka, että niin kuin aikaisemminkin, kun me olemme tästä turvallisuus- ja puolustusolottuvuudesta ja laajemmasta turvakäsitteestä puhuneet, olemme tunnustaneet sen, että meillä on myöskin tämä siviilikriisinhallintapuoli. Ministeri Haavistokin tässä toi sen asian omassa jatkopuheenvuorossaan ja myöskin pääpuheenvuorossaan esille, että siviilikriisinhallintakomponentti on vähintään yhtä haasteellinen, kiintoisa, tärkeä ja olennainen unionissa. Kyllä, tämä pandemiatilanne, joka tässä koronaviruksen osalta nyt on tuotu esille, kertoo sen, että unionilla ei ole ollut valmiuksia tällaiseen siviilikriisinhallintatoiminnallisuuteen. Me olemme luottaneet nyt enemmän kansallisiin ratkaisuihin — hyvä niin, se on ymmärrettävää, pakkokin on ollut tehdä se — kuin unionin yhteisiin rakenteisiin. Tässä suhteessa kannattaa katsoa tämä kriisivalmiuksien reagoitukyky unionissa laueammasta perspektiivistä. Siinä on tämä sotilaallinen puolensa — nyt annamme sille mandaatteja — mutta siellä on nämä laajemmat siviilikriisit, laajemman turvallisuuden tehtävät, ja siinä suhteessa tämä unionin koheesiokehittäminen eteenpäin on kaikki sitä turvallisuuslisää, mitä me pystymme yhdessä rakentamaan.

17.14 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastot ovat osa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan työkalupakkia, jolla unioni pystyy reagoimaan äkillisesti ja nopeasti vaihtuviin maailmanpoliittisiin muutoksiin. Kansainväliset kriisit ovat yhä monitahoisempia. Kriisinhallintaan tarvitaan niin sotilaallista kuin siviilipohjaista yhteistyötä. Taisteluosastot perustettiin vuonna 2005, ja Suomi on ollut vapaaehtoisuuteen perustuvassa sotilaallisessa yhteistyössä mukana lähes alusta alkaen.

Euroopan unionin taisteluosastoja ei ole käytetty kertaakaan niiden historian aikana. Tämä tosiasia heijastaa EU:n tasoisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätösten tekemisen hankaluutta. Niihin vaikuttavat niin taloudelliset kuin poliittiset mielipide-erot jäsenmaiden välillä. Tämä on murheellinen tilanne. Suomi on kuitenkin aktiivisesti jo useiden vuosien ajan korostanut EU:n puolustus- ja turvallisuuspolitiikan merkitystä ja taisteluosastojen tärkeyttä tämän toimintakyvyn kannalta. Vaikka unionin ydin on juuri yhteistyössä ja koheesiossa kaupan ja rauhan saralla, kuten edustaja Kiljunen äsken hyvin kuvaili, on unionilla hyvä olla nopea valmius käyttää sotilaallisia joukkoja kriisitilanteiden estämiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

si ja rauhoittamiseksi. Suomen sitoutumista kuvastaa myös se, että olemme johdonmukaisesti puoltaneet taisteluosaston käyttöä ja osallistuneet valmiusvuoroihin jo kuusi kertaa aiemmin.

Konfliktinesto ja rauhanvälitys ja -rakennus ovat Suomen ulkopoliittikan vahvistuvia painopisteitä. Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kriisinhallintakyvyn kehittämistä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa sitoudutaan edistämään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia, jolla on kyky ratkaista globaaleja haasteita. Hallitus on myös aloittanut ulkoministeriön johdolla kokonaisvaltaisen ylivaalikautisen kriisinhallinnan tavoitelinjauksen työstämisen. Linjauksella pyritään parantamaan toiminnan vaikuttavuutta ja resurssien suunnitelmallista käyttöä. Hyvä on evaluoida aiempien operaatioiden pitkäaikaisia tuloksia ja pohtia myös, kuinka parhaiten vastata uudenaikaisiin ja toisaalta pitkittyviin kriiseihin. Tarvitsemme kriisinhallinnan, rauhantyön, humanitäärisen avun ja kehitysyhteistyön tiivistä yhteistyötä.

EU:n taisteluosastoihin osallistuminen tukee myös Suomen kansallista puolustusta. Suomalaiset sotilaat pääsevät harjoittelemaan monikansallista yhteistoimintaa muiden valtioiden kanssa, ja sotilaskaluston suorituskykyä päästään testaamaan suurissa harjoituksissa. Tämän kevään osalta koronaepidemia on muuttanut suunnitelmia, ja Saksassa pidetty kansainvälinen harjoitus peruuntui, mutta se korvattiin Suomessa järjestetyllä korvaavalla harjoituksella ja evaluoinnilla. Taisteluosasto-osallistuminen edesauttaakin kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa. Kansainvälinen yhteistyö ja luotettavien puolustuskumppaneiden löytäminen on pienelle maalle Euroopan unionin ulkorajoilla tärkeää. Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on vastuunkantoa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä.

17.18 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään valtioneuvoston selontekoa Suomen osallistumisesta EU:n taisteluosastoon. Suomi on ollut mukana EU:n taisteluosaston toiminnassa vuodesta 2007 lähtien, ja kokemukset aiemmilta kuudelta kerralta ovat hyviä. Olemme saaneet arvokasta kokemusta sotilaallisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä oppineet, mutta myös jakaneet omaa osaamistamme kriisinhallinnan saralta. Tämä kaikki on vahvistanut Suomen omaa turvallisuutta ja vakautta. Siksi kokoomus kannattaa Suomen osallistumista nyt tämän seitsemännenkin kerran. On hyvä, että EU:n painoarvoa pidetään yllä ja vahvistetaan myös kriisinhallinta-asioissa.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin totta, kuten edustaja Koprakin puheessaan totesi, että taisteluosastojen hyödyntämisessä tarvitaan uudenlaista otetta ja ennen kaikkea aktiivisuutta. Pelkkä valmiuden jatkuva harjoittelu, niin arvokasta kuin se onkin, ei riitä pidemmän päälle ylläpitämään tämän toiminnan uskottavuutta. Tarvitaan näyttöjä myös taisteluosastojen työstä konkreettisten kriisien ratkaisemisessa. Siksi edustaja Koprakin kannustus ministereille Kaikkonen ja Haavisto on paikallaan asiasta käytävän keskustelun vauhdittamiseksi. Keskeisin kysymys vastattavaksi on luonnollisesti se, millaisin kriteerein taisteluosastoa tullaan tulevaisuudessa käyttämään. Pohdinta on tässä varmasti vaikeaa, mutta välttämätöntä. Yhteinen kriisinhallinnan osaaminen pitää saada hyödyttämään jokaista meistä. Uskoisin tällaiselle ajattelulle olevan myös tilausta nykyisen pandemian keskellä. Koronavirus on osoittanut sen, että tarve turvallisuutta lisääville teoille on lisääntynyt sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toistan myös muutamissa puheenvuoroissa esille nousseen huolen koronaviruksen välittömistä turvallisuusvaikutuksista. Kansainvälisen harjoitustoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

minnan radikaalin supistumisen vaikutukset sotilaalliseen valmiuteen pitää huomioida. Siksi on paikallaan korvata nyt väliin jääviä kansainvälisiä harjoituksia mahdollisuuksien mukaan väliaikaisesti kansallisilla harjoituksilla. Näin huolehditaan meidän tärkeimmän eli puolustuskykymme uskottavuudesta näinä vaikeinakin aikoina.

17.20 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edellä edustaja Wallinheimo puhui niin hyvin, että en toista sitä, mitä hän sanoi, mutta edustaja Kiljuselle kuitenkin haluaisin tähän teemaan liittyen sen verran todeta, että vanha vuosituhantinen viisaus on se, että jos haluamme rauhaa, niin pitää varautua sotaan. Euroopan unionihan on instituutiona yksi tärkeimpiä rauhan ylläpitäjiä Euroopassa, ja on tärkeää, että EU on myös kasvattanut tätä omaa sotilaallista ulottuvuuttaan, jotta se voi tulevaisuudessa olla entistä enemmän rauhan ylläpitäjä myös koko maailmassa, koska Eurooppa edustaa niitä arvoja — demokratiaa, tasa-arvoista yhteiskuntaa, luottamusta lakiin — joiden varaan voidaan rauhaa ja tasapainoista kansainvälistä yhteistyötä rakentaa. Tässä mielessä ei varmasti mistään puheenvuorosta täällä eduskunnan suuressa salissa, jossa mielestäni vallitsee hyvä yhteisymmärrys Suomen osallistumisesta tähän osaston toimintaan, ole huokunut sitä, että haluttaisiin välttämättä olla sapelia kalistelemassa. Mutta kyllä EU:lla täytyy olla kykyä tarvittaessa näitä joukkoja käyttää, jotta EU:lla on se kansainvälinen uskottavuus ja näillä joukoilla on se kansainvälinen uskottavuus, mitä varten nämä osastot kootaan. Sillä, että varaudumme ja tarvittaessa olemme valmiita kykyämme käyttämään, parhaiten ylläpidämme rauhaa ja estämme konflikteja syntymästä.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Kaikkonen on täällä ollut mukana keskustelemassa tästä aiheesta, ja jos sallitte, niin hänelle esittäisin kysymyksen siitä, kun monet suomalaiset sotilaat osallistuvat näihin kansainvälisiin tehtäviin ja he siellä näkevät, kuinka eri maiden puolustusvoimien vastaavissa säännöissä ehkä jo hieman modernimmin kuin meidän yleisessä palvelusohjesäännössämme suhtaudutaan sellaisiin käytäntöihin kuin vaikkapa sotilaan partaan esimerkiksi. Kun itse paljon varuskuntakaupungin kaupunginvaltuuston puheenjohtajana tietysti omassa arjessani tapaan sotilaita, heidän kanssaan keskustelen, niin tämä nousee monissa puheenvuoroissa myös Suomessa esille, että toivottaisiin tällaista vastaantuloa — ehkä näissä kansainvälisissä tehtävissä oltaessa, mutta yleensäkin Suomessa — ja hieman modernisointia siihen. Toisaalta he myös kokevat tämän ammatillisesti tärkeänä vastauksena tällaisiin hybridiuhkiin, joita tässä ajassa kohtaamme, eli siihen, ettei sotilasta voisi niin helposti erottaa muista. Kun ainakin tällaisena korona-aikana näyttää, että miehillä parta on kovasti muotia, niin sieltä sitten sotilas kovin helposti erottuu joukosta, kun on enempi siloposki. Eli tämä on aivan tällainen yleiseen palvelusohjesääntöön liittyvä kysymys, [Puhemies koputtaa] joka liittyy näihin kansainvälisiin kokemuksiin.

17.24 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Eihän se parta pahalle kasva, kuten tiedetään.

Muutama kysymys vain ministereille. Tässähän on tietysti kyse hypoteettisesta asiasta toisaalta, kun tätä ei ole käytetty, mutta kysyisin silti ministereiltä: voisiko olla mahdollista esimerkiksi, että Suomi tarjoaisi jossain vaiheessa taisteluosaston johtovaltion roolia?

Toinen kysymys koskien tätä selontekoa ajatuksena siitä, että meillähän on nyt kuitenkin nimetty tämä parlamentaarinen kriisinhallintakomitea, joka pohtii pitkän ajan tavoite-
linjauksia Suomelle, ja tässä muutama otteeseen viitataan siihen, mikä merkitys tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

kriisinhallinnalla, EU-tasoisella yhteistyöllä on myös Suomelle, mutta kuitenkin ehkä ei tuoda esiin sitä laajempaa kytkentää kriisinhallinnan kehittämiseen: haluaisin vähän tiedustella, miten ministerit kokevat ja näkevät tämän osana sitä kokonaisuutta, missä Suomi on, ja sitä tulevaisuutta kytkettynä tähän EU-aspektiin.

17.25 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Euroopassa on paukkunut viime vuosina. Kolmansien maiden normaali, meille vieras, sairas terrorismi on saapunut holtittoman maahanmuuttopolitiikan vuoksi Eurooppaan. Euroopan unionin taisteluosasto on ollut hyödytön. Se on ollut niin hyödytön, että sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi edes käyttää.

Tänään kriisin keskellä on viimein kaikille selvää, että EU on kyvytön kriisinhallinnassa. Tämän vuoksi pahassa paikassa kansallisvaltiot luottavat omaan osaamiseensa, ja se on hyvä, se on erittäin hyvä. Mielestäni Euroopan unioni on kansallisvaltioiden veronmaksajien varoilla rasvattu musta aukko, joka imee kaikin keinoin kansallisvaltioiden itsemääräämisoikeutta vakavimman mahdollisen pandemian tavoin kohti lopullista liittovaltiota.

Itsenäisten, vahvojen kansallisvaltioiden yhteistyö on erittäin kannattettavaa, mutta mielestäni Euroopan unionin sotilasliittoa tai ylipäätään tuota pimeää federaatiota ei tule viime vuosina ilmi tulleiden faktojen vuoksi missään nimessä kannattaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Haavisto, 5 minuuttia.

17.26 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Jätän nämä vaikeimmat kysymykset, kuten parrankasvun, ministeri Kaikkoselle. [Naurua] Olen kyllä kuullut Afganistanissa käydessäni näiden kriisinhallintahenkilöiden toiveen, että maastoutuminen paikalliseen väestöön ja myöskin paikallisiin tapoihin on usein eduksi kriisinhallitsijalle. Täytyy nyt katsoa, mitä puolustusministeri juuri tähän kohtaan vastaa.

Minusta oli erittäin hyvä tässä keskustelussa, että hyvin monet puhujat näkivät kuitenkin, että tällainen sotilaallinen kriisinhallinta- ja taisteluosastotyö on osa sitä meidän laajempaa EU-konseptiamme, mutta se on vain yksi osa, tarvitaan tavattoman paljon muuta. Tarvitaan EU:n ulkopolitiikkaa, turvallisuuspolitiikkaa, puolustusyhteistyötä.

Täällä useimmat puhujat kiinnittivät huomiota myös siihen, miten saataisiin yhteen tämä sotilaallinen kriisinhallinta, siviilikriisinhallinta, humanitäärinen apu, kehitysyhteistyö, millä tavalla EU:n vaikuttavuus kasvaisi. Olen miettinyt tätä paljon viime aikoina katsoessani esimerkiksi Sahelin tilannetta, jossa usein etsitään vain sotilaallista ratkaisua tai jotkut etsivät vain humanitääristä ratkaisua, kun selvästi tarvittaisiin näitä kaikkia tässä. En nyt esitä sitä ensimmäiseksi kohteeksi näille joukoille, mutta näkisin, että olisi hyvin tärkeää, että pystyttäisiin puhumaan EU:ssa siitä, mitä kaikkea tarvitaan, jotta jonkin alueen tasapaino ja vakaus kasvaisi.

Tämä oikeastaan edustaja Ovaskalle ensin, että mielestäni tässä parlamentaarisessa kriisinhallintastrategiassa ja tässä työssä pitäisi miettiä tätä kokonaisuutta vielä ehkä syvemmin kuin mitä olemme tähän mennessä miettineet.

Ja tämä on myöskin edustaja Peltokankaalle. Kuulutitte tavallaan sitä vahvempaa kansallisvaltioiden roolia, mutta puhuin tässä joku päivä sitten Mauritaniaan ministerin kanssa — nyt on paljon näitä puhelinkokouksia. He ovat siinä Sahel-alueella, ja Länsi-Saharakin on siinä heidän naapurissaan, ja hän kuvasi sitä tilannetta, missä siellä ollaan, ja toivoi, että myöskin EU-maat yhdistäisivät voimansa ensinnäkin siksi, että ei olisi montaa eri EU-maan politiikkaa — ettei olisi Espanjan politiikkaa ja Ranskan politiikkaa ja Pohjoismai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

den politiikkaa — vaan että olisi yksi poliittinen linja, ja sitten toimittaisiin yhdessä ja käytettäisiin se koko EU:n resurssi esimerkiksi sillä alueella, Sahelin alueella, yhdessä. Kyllähän se kuulostaisi todella järkevältä, että näin olisi, koska siellä alueella saatetaan helposti kokea, että EU on eriseurainen porukka, vedetään eri suuntiin ja muuta. Tässä on paljon kehittämistä. Tämä ehkä vastauksena niihin näkökohtiin, joita toitte esiin, että vain kansalliset valtiot ehkä toimisivat. Se ei riitä näillä kaikilla alueilla.

Sitten ehkä vielä, kun tässä mietittiin COVID-19:n, koronan, vaikutusta sinänsä kriisinhallintaoperaatioihin ja niiden turvallisuuteen ja sotilaiden terveyteen: valitettavasti on myöskin niin, että on voimia, jotka koettavat käyttää tätä koronapandemiaa negatiivisiin tarkoituksiinsa, näkevät, että kansainvälinen yhteisö vetäytyy, rauhanturvaoperaatiot vetäytyvät, ja silloin halutaan käyttää sitä tilannetta väärin ja ehkä voimistaa omia asemia. On terroristiryhmiä, jotka saattavat käyttää tätä tilannetta näin. Sen takia meidän pitää olla ikään kuin varuillamme, että emme katso vain sitä, mikä on terveystilanne tai muuta, vaan katsomme koko ajan tätä turvallisuustilannetta niillä alueilla, joissa olemme takaamassa turvallisuutta rauhanturvaoperaatioiden tai siviilikriisinhallinnan kautta. Selvästi tätä COVID-tilannetta käytetään myöskin väärin, mutta onneksi jossain se on tuonut myönteisiäkin tuloksia, kuten nyt Jemenissä, missä ainakin osittain ollaan saatu tulitauko aikaan.

Kaiken kaikkiaan olisi hyvin tärkeää — ja tämä on tullut monessa puheenvuorossakin — että Suomi kuuluisi niiden maiden joukkoon, jotka etsivät aktiivisesti EU:ssa tätä vahvempaa yhteistyötä myöskin kriisinhallintapuolella, sotilaallisessa yhteistyössä ja tämennytyypisissä asioissa. Kyllä se on meidän etumme paitsi tämän harjoittelun kautta niin sitä kautta, että yhteensopivuus erilaisissa toiminnoissa kasvaa, ja jos tulee isoja kriisejä — toivottavasti sellaisia ei tule — joissa olemme jollain tavalla mukana tai joltain kulmalta mukana, niin silloin on aivan ensiarvoisen tärkeää, että olemme harjoitelleet näitä asioita yhdessä muiden kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

17.30 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Ensin tämä johtovaltiorooli, minkä edustaja Ovaska otti esiin: Siitä ei ole viime vuosina Suomessa ollut vakavammin puhetta. Kymmenisen vuotta sitten siitä jonkun verran keskustelua käytiin. Käytännössä se edellyttäisi sitä, että olisi aika paljon palkattua henkilöstöä mukana siellä, ja Suomessa tämä perustuu kuitenkin hyvin pitkälle vapaaehtoisuuteen. Ainakaan näillä resursseilla, mitä tällä hetkellä on, tämä kysymys ei ole ajankohtainen. Tämmöisiä suunnitelmia ei ole, että johtovaltioroolia haikailtaisiin.

Edustaja Niikko, tarvittava koronavarautuminen otetaan kyllä luonnollisesti huomioon näissä ratkaisuissa, hygieniat ja muut. Kysyitte myös sitten näistä mahdollisista kriiseistä. Tietysti pelisääntöhän on se, että EU:n ulkopuolella tarvitaan yksimielinen päätös. Voisiko Lähi-idässä tai EU:n lähialueilla olla tällainen tilanne? No, varmasti teoriassa voi olla, mutta löytyykö todella sellainen, mihin taistelujoukkojen säännöt sopivat ja löytyy yksimielinen päätös. Tähän mennessä se on osoittautunut vaikeaksi, mutta toki tilanne voi muuttua.

Edustaja Heinonen kysyi, miten korona on näkynyt kv-toiminnassa. No, kyllä se on näkynyt tietysti. Monissa operaatioissa on tullut uusia määräyksiä, ja Suomen joukot ovat siten sopeutuneet näihin määräyksiin. Merkittävin kotiutus on todella tämä Irak, jonka mainitsitte. Sieltä suurin osa otettiin kotiin, pidettiin karanteenissa 14 vuorokautta, ja tämä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

tapahtunut jo, ja he ovat sinänsä nyt siitä vapaita. Mikäli koronataapauksia tulee, niin pyritään kotiuttamaan sitten, ja kruunu pitää huolta omistaan.

Sitten oli tämä edustaja Auton ottama merkittävä partakysymys. Niin, nythän asevelvollisuutta kehittämään on asetettu parlamentaarinen komitea, joka voi aika laajasti pohtia asevelvollisuuskysymyksiä ja miksipä ei myös tätä yksittäistä parta-asiaa. Mutta täytyy sanoa, että kun Puolustusvoimilla on monenlaisia käytäntöjä, joita voi tietysti kyseenalaisistaa, niin kyllä ne yleensä tai itse asiassa aina perustuvat siihen, että ne mietitty jollakin tavalla, että miksi näin. Esimerkiksi on katsottu, että tämä parta-asia liittyy palvelusturvallisuuteen, kuten pitkät hiuksetkin. Jos ajatellaan, vaikka kaasunaamarin elikkä ”nassen” käyttöä, niin se ei ole niin tiivis, jos on parta tai pitkät hiukset.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan kyllä lopuksi sanoa, että kyllä parta ja pitkät hiukset toisille hyvin sopivat, että ei siinä mitään. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, ministeri Kaikkonen. Odotetaan parlamentaarisen komitean mietintöä sitten asiasta. Nyt alkaa tähän keskusteluun varattu puoli-toista tuntia olla käytetty, mutta myönnän vielä minuutin mittaiset debattipuheenvuorot niille edustajille, jotka pitivät ryhmäpuheenvuoron, heidän näin halutessaan.

17.33 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on hyvä, jos tällaiset keskustelut eivät olisi pelkkää hymistelyä ja selonteon toistamista, ja tässä suhteessa perussuomalaisten puheenvuorot ansaitsevat kiitoksen, mutta vain tässä suhteessa.

Mutta minulla on oikeastaan kysymys edustaja Mustajärvelle siitä, mitä hän puheenvuorossaan sanoi tästä YK:n turvaneuvoston mandaatista, että se pitäisi aina olla. Nyt kysyn häneltä, luottaako hän enemmän Suomen veto-oikeuteen vai Venäjän, Kiinan tai Yhdysvaltojen veto-oikeuteen. Nimittäin EU:n taisteluosastoa ei voida käyttää muuta kuin EU:n yksimielisellä päätöksellä, mikä tarkoittaa sitä, että Suomella on veto-oikeus. Ja meillä on ollut tilanteita, esimerkiksi 20 vuotta sitten Makedoniassa, jossa YK:n operaatio jouduttiin keskeyttämään sen vuoksi, että yksi turvaneuvoston jäsenmaa ei enää hyväksynyt sen jatkoa. Asialla ei ollut mitään tekemistä Makedonian kanssa, se liittyi ihan muuhun, mutta se toi lisää [Puhemies: Minuutti!] epävarmuutta ja epävakautta sinne. Sen vuoksi minusta on ihan hyvä, että käytäntö on tämä, mikä tässä EU:lla on.

17.35 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy korjata edustaja Kiljuselle se, että perussuomalaiset haluaisivat jotain sotajoukkoja rakentaa. Se ei todellakaan pidä paikkaansa. Itse asiassa meidän ryhmäpuheessamme on maininnat yhteiskuntarauha, suomalainen kriisinhallinta YK:n alaisuudessa ja niin edelleen. Päinvastoin, me haluamme suunnata sinne kriisinhallinnan suuntaan järkevissä puitteissa.

Kuten selonteko hyvin kuvaa, niin taisteluosaston käytön kynnys on noussut niin korkeaksi, että puhutaan poliittisesta tahdosta ja kustannuksista. Samoihin seikkoihin on muun muassa puolustusvaliokunta kiinnittänyt lausunnossaan vuonna 2016 huomion, kun viime kerran on näistä päätetty. Silloin valiokunta piti tärkeänä, että ennen päätöstä Suomen osallistumisesta seuraavaan valmiusvuoroon EU-tasolla on tehty päätökset taisteluosastokonseptin muuttamisesta siten, että osastojen käytettävyyttä [Puhemies koputtaa] saadaan lisättyä. Onkohan näin tapahtunut?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

17.36 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palokunnasta ei ole hyötyä, jos tulipalon sattuessa sammuttajat jäävät paloasemalle miettimään, millä edellytyksillä tästä lähdetään ja lähdetäänkö ollenkaan. Siinä mielessä oli ilahduttava kuulla ministereiden Haavisto ja Kaikkonen puheenvuoroja siitä, että suhtaudutte vakavasti näihin määritelmiin lähtökynnyksestä. Toivonkin, että määrätietoisesti jatkatte sitä työtä, niin että tämä asia saadaan selkiytettyä siten, että se lähtökynnys on mahdollisimman matala ja selkeä, ettei aikaa kulu siihen debatointiin siinä vaiheessa, kun kriisi on päällä, ja näin saataisiin se hyöty näistä taistelujoukoista, mitä tällä koko konseptilla haetaan. Toivon, että tämän viestin viette sinne Brysselin kammareihin ja ratkaisette tämänkin asian muiden ohella.

17.37 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on monta kertaa tullut esille, konsepti luotiin jo vuonna 2004 ja osastot ovat olleet valmiudessa vuodesta 2007 alkaen, 13 vuotta, eikä näitä ole käytetty, vaikka tarvetta kyllä olisi ollut.

Täällä on noussut monta kertaa esille tämä talouden näkökulma. Tämähän päätettiin jo Eurooppa-neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2017, enkä muista tuosta kokouksesta yhtään soraääntä. Päätelmissä todetaan, että ”EU:n nopean toiminnan välineiden vahvistamiseksi Eurooppa-neuvosto on yhtä mieltä siitä, että taisteluosastojen käyttö olisi rahoitettava pysyvästi EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä yhteisenä kustannuksena”. Olisin kysynyt ministereiltä: Mikä tässä nyt mättää, kun tämä on päätetty asia? Kuka tätä jarruttaa? Suomihan on tätä koko ajan vienyt eteenpäin. Se on kertaalleen päätetty asia, että se yhteisistä kuluista rahoitetaan.

17.38 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, oliko edustaja Tuomiojan heitto retorinen heitto vai oliko sillä joku suurempikin poliittinen merkitys, kun hän kyseli, luotanko enemmän Suomen vai Venäjän veto-oikeuteen. Minä nyt olen kuitenkin Suomen parlamentissa enkä duumassa, ja olen muotoilemassa vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kantaa — ja Suomen kantaa, jos suinkin siihen kykenen.

Ja en minä — minä sanon sen suoraan — luota aina suomalaisiinkaan päättäjiin. Minä muistan oikein hyvin, kuka oli ulkoministerinä silloin, kun Nato-isäntämaasopimus hyväksyttiin. Sitä ei tuotu edes tähän saliin keskusteltavaksi. [Mika Niikko: Kuka se oli?] Eduskunta ei tehnyt yhtään tosiasiallista päätöstä siitä, vaikka kyseessä oli erittäin vakava sopimus.

17.38 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua ja annettu varmasti ministereille hyviä evästyksiä, erityisesti tämän käytettävyyden kynnyksen alentamisesta. Näille joukoille on varmasti tilausta ja tarvetta, ja jatkossa sitten pyritään kehittämään toimintaa siihen suuntaan.

On ollut myös tosi hyvää keskustelua tästä kriisinhallinnan kokonaisuudesta, ja sitä varmaan on syytä jatkaa laajemminkin ja miettiä, minkälaista työkaluvalikoimaa meidän olisi mahdollista myöhemmin käyttää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, olemme jo ylittäneet ajan, mikä tähän oli sovittu, mutta täällä on nyt viitattu kahteen edustajaan aika selkeästi. Annan heille vielä viimeiset puheenvuorot — älkää mainitko kenenkään edustajan nimeä. [Naurua] — Edustaja Kiljunen ensin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2020 vp

17.39 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En mainitse nimeä, mutta viittaan aikaisempiin puheenvuoroihin, kun täällä todettiin — vanha sanonta, ei niinkään kansanviisaus — että jos haluat rauhaa, niin varaudu sotaan. Minä luulen, että se kansanviisaus sanoisi näin, että jos haluat rauhaa, niin myöskin varaudu rauhaan. Nimitäin maailma kertoo siitä, että kun on sotiin varauduttu, niin sotia ollaan myöskin saatu.

Toinen huomio liittyen toiseen edustajaan, joka täällä käytti puheenvuoron, liittyy nimenomaan tähän YK:n mandaattiin. Muistan hyvin, kun unionissa perustuslakiprosessissa silloin 2000-luvun alussa sovittiin, että tätä turvallisuus- ja puolustuslottuvuutta kehitetään, kehitetään valmiusjoukot, ja niihin ei otettu tätä YK:n mandaattia. Lähtökohtana oli se, että jos on vakava osallistumistilanne, kriisitilanne, niin kyllä, tämä vaatii yksimielisen päätöksen, ja on itsestäänselvää, että siellä katsotaan huolella YK:n turvallisuusneuvoston antamaa mandaattia tällaisille operaatioille, ja sen täytyy olla tällainen hyvin poikkeuksellinen tilanne, niin kuin tämä Makedonian kriisi, jossa sitten mentäisiin ikään kuin sen ylitse. Eli ei tässä [Puhemies koputtaa] nyt sitä huolta ole, että ikään kuin YK:ta ei kunnioitettaisi [Puhemies koputtaa] kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistäjänä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Tuomioja. Sen jälkeen eteenpäin.

17.40 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin taisteluosastojen käytön suhteen kuin minkä tahansa sotilaallisen kriisinhallinnan suhteen meillä on erittäin selvä lainsäädäntö, ja yksikään suomalainen ei lähde sotilaana mihinkään operaatioon ilman tämän talon nimenomaista hyväksyntää. Siinä ei ole mitään. Se on sitten eri asia, edustaja Mustajärvi, jos täällä on enemmistöjä ja vähemmistöjä, mutta joka tapauksessa päätäntävalta on ja pysyy Suomessa. Ja siitä, mitä on käsitelty, tällaista ei-juridisesti sitovaa asiakirjaa: voivat katsoa sitten itseään peiliin silloinen puolustusvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta, jotka eivät nähneet tarpeelliseksi hallitukselta saadun täyden informaation perusteella pyytää asiasta täysistuntokeskustelua, koska valtioneuvostolla ei tällaista mahdollisuutta ollut. [Markus Mustajärvi: Olisi ollut!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.42.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.22.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.